ועד כמה עד ארבעין שנין. פי' משנה שהתחיל ללמוד עד ארבעים שנה ולא משנה שנולד כדאמרינן בפ"ק דמסכת ע"ז (דף ה:) ולא נתן ה' לכם לב לדעת עד היום הזה ש"מ לא קאים מינים אדעתייה דרביה עד ארבעין שנין חה היה ממתן תורה עד מ' שנה שאז התחילו ללמוד: **בשוין.** רש"י פי' אם שוה לגדול העיר בחכמה מותר להורות קשה לר"י מפרק הרואה (ברכות דף סג.) דאמר אביי בתחלה דאית גבר תמן לא תיהוי גבר פשיעה לא ריכא דשוין אלמא היכא דשוין אין לו לקפוץ להורות להכי מסתברא הכא לפרש והא דבה דאורי והוא לא הגיע להורות שכל ימיו לא היה אלא מ' שנה בשוין הא דאמר שאין לו להורות עד ארבעין שנין היינו כששוה לגדול העיר בחכמה וגדול העיר הגיע להורות אלא אם אם מכם כמותו הגיע להורות בשנים והוא לא הגיע לשני הורות אין לו להורות לפניו אבל אם גדול העיר הוא בחכמה אע"ג שלא הגיע לכלל שנים מורה ורבה גדול העיר בחכמה היה אבל ר"י פי' ההוא דפרק הרואה דמיירי באדם שנכנס לעיר שיש שם מכם מורה תמן לא תהוי גבר אפי' בשוין אבל אם הוא קטן בעיר כמותו ושוה לו בחכמה מותר לו להורות כמו שפי' רש"י ור"ח פי' התם בתחלה דאית גבר ממונה משתדל בגרמי ליבור לא תקפון לתוך שדרות אפי' בשוין ולפי' לא מיירי בהורלה:

פרוש מאהבה פרוש מיראה. בירושלמי פרק הרואה עשה מתהנה ועשה מילאה עשה מתהנה שאם בתת לשונות דע שאתה אוהבו ואין אוהב שונא עשה מילאה שאם בתת לבעוט דע שאתה ירא ואין ירא מבעט: שבעה פרושין הן פרוש שכמי וכו' פרוש מן הנכייה כו' פרוש שכמי טעון מלוחיה על כתפיה פרוש נקפי אקיף לי ואני עבד מצוה פרוש קיחאי עבד חדא אוכה וחדא מצוה ומקיא חדא בחדא פרוש מן הנכייה מאי דאית לי אנא מנכה ועבד מצות פרוש אדע מוכמי ומעשנה הי דא מוכמי עבדית דאעביד מצות דכותה פרוש ירחה כאיוב פרוש אהבה כאברהם דכתיב (ישעיה מא) זרע אברהם אוהבי אין לך חביב מכולם אלא פרוש אהבה כאברהם: **לעולם** יעסוק אדם בתורה ובמצות אע"פ שלא לשמה. ואי קשיא הא אמרינן בפ"ק דתענית (דף ז.) כל העוסק בתורה שלא לשמה נתרך עוסק שלא לשמה כגון מילאת היסורין כי הכא ומאהבת קיבול פרס שאינו מתכוין להשלים רצון יוצרו שנאוהו על כך אלא להנאתו כדאמרינן בפ"ק דמסכת ע"ז (דף יט.) במלותיו תפך מאד ולא בשכר מצותיו והיינו דתנן (אבות פ"ג מ"ג) אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב ע"מ לקבל פרס וכי הא דאמר בפ' עגלה ערופה (לקמן מז.) ואיתא בגזיר פרק מי שאמר הריני נזיר (דף כג:) ובפרק בתרא דהוריות (דף י:) לעולם יעסוק אדם וכו' שבשכר מ"ב קרבנות שהקריב בלק זכה ויצאה ממנו רות גם הוא נתכוין להנאתו שהעלה קרבן לשם להשלים חפציו בשכרו ולא לשם שמים וכדאמרי' פ"ק דר"ה (דף ד.) האומר סלע זו לצדקה ע"מ שיחיה בני ה"ז צדיק גמור אבל ההיא שלא לשמה דתענית ומס' ברכות אינו עוסק בתורה כדי לקיים לא מאהבה ולא מירלה אלא להוסיף על חטאתו פשע שעתה שגגות נעשו לו זדונות שאע"פ שידע שעובר לא מנע מכל תאות לבו כדאמרינן התם (ברכות ח.) תכלית חכמה תשובה ומעשים טובים שלא יהא אדם קורא ושונה ומשמש תלמידי חכמים ובועטו בחביו ובאמו וברבו או במי שגדול הימנו שנאמר רחקית חכמה ירחת ה' שכל טוב לכל עושיהם לגומדיהם לא נאמר אלא לעושיהם לעושים לשמה[ט]: **אלו** שמנחותיהם נשרפות. תימה אמאי לא תשיב נמי מת הוא או שמתה היא דאמרי' בפ"ק (לעיל דף ו:) דנשרפת וליכא למימר דוקא היינו לאחר שקידש הקומץ כדמתי' לעיל אבל הכא לא תשיב אלא הנשרפת משקדשה בכלי דה"ה אם משקדשה בכלי דנשרפת ואיידי דקתני סיפא קירב הקומץ דנתלבלב נקט רישא קידש הקומץ וקבלתו נקט אע"פ דכבר קדוש וקרוב להקריבה טפי מקדשה בכלי אפ"ה נשרפת: [י]**ושבעלה** בא עליה בדרך. תימה לר"י אמאי נשרפת כיון דבדרך בא עליה היינו קודם שתקדוש וכיון דאין המים בודקין אותה כדאמר [כ]ונקה האיש מעון בזמן שהאיש מנוקה מעון וכו' תיגלי מילתא למפרע דכי קדוש בטעות קדוש כדאמרינן גבי ובאלו לה עדים שהיא טמאה דהואיל ולא לבדוק עומדת ולא רחויה למנחה לא היתה רחויה לכלי ואין כלי שרת מקדשין אלא כראוי להן ונראה דדוקא לגבי שבאו לה עדים שייך למימר הכי משום דמנחה לבדר עון וכשיש שם עדים הרי העון מבורר ואי"ל הכא שבא עליה בדרך שלריך לבדר אע"ג דאין המים בודקין כי קדוש מעיקרא שפיר קדוש מאחר שלא נתברר העון ולא הוי אלא כמו שנשאו ונתנו בה מחרות בלבנה קודש לכן דאין המים בודקין ואפ"ה מנחה שפיר קדוש והאי דלא תשיב דמתני' מנחת חרוסה ושומרת יבם אלמנה לכ"ג מפני שידוע פסול שלהן שאינן נבדקות ואין מביאין אותם לשתות:

האומרת

ועד כמה. הוי ראוי להורלה: **והא רבה אורי.** וכל שנותיו אינו אלא מ' כדאמרי' בר"ה (דף יח.) רבה ואביי מדבית עלי קאמרו כו': **בשוין.** אם שוה לגדול העיר בחכמה מותר להורות אם אינו זקן ממנו בעיר: **פרוש שיכמי פרוש נקפי פרוש קיזאי פרוש מדוכיא.** כולהו מפרש להו: **מעשה שכם.** שמלו אלא לשם שמים אף זה מעשיו להנאתו שיכבדוהו בני אדם ולא לשם שמים: **המנקיף רגליו.** מהלך בשפלות עקב בלד גודל ואינו מריס רגליו מן הארץ ומתוך כך מנקף אצבעותיו באבנים: **מקיז דם לבתליס.** עושה עצמו כעוסק עיניו אלא יתאכל בנגיס ומתוך כך מכה ראשו בכותל והדם יולא: **דמשפע.** הולך כפוף: **כי מדוכיא.** בוכנא עשוי כמקבת ורלאשו כפוף: **פרוש מה חובתי ואעשנה.** למדוני מה עלי לעשות ואעשה: **הא מעליותא היא.** אם אינו בקי באיסורין ודקדוקי מצות ובא ללמוד: **מה חובתי תו ואעשנה.** אם אינו בקי בדקדוקי מצות ובא ללמוד: **מה מוכחי תו ואעשנה.** מה[ח] לעשות עוד ולא עשיתי ומראה עצמו כאילו קיים את הכל: **פרוש מאהבה.** מתהנה שכר המצות [ט] ולא להנות מצות הבולא: **מירלה.** של עונשין. אלא מה על האדם לעשות מאהבת הש"י כאשר צוונו ה' אלהינו ופוף השכר לבא: **דמעמרא מעמרא כו'.** הנסתרות נסתרות מבני אדם והנגלות גלויות ומ"מ לב"ד הגדול כולם גלויות והוא יפרע מן המתכסים בטליתות ומראין עצמן כפרושין ואינן פרושין: **אל תסירלי מן הפרושין.** שהפרושין היו שונאין אותו לפי שהרג מן המתכסים הרבה ונהפך להיות לדוקי כדאמר בקידושין (דף סו.) וכשמת היתה אשתו יולאה מהן אלא שעבירו המלוכה מבניה והיתה אומרת לו לבקש מלפניהם עליה ואמר לה אל תמירלי מן הפרושין שלדיקים הן ולא יגמלון רעה ולא לבניך אלא חטאו להם: **ולא ממי שאינן פרושין.** שהם אוהביי: **אלא מן הלבועים.** כלומר אאין מראיתם כתולדותם אלא לבועין מבחוץ ואין תוכן כברם: **שמעשיהם כמעשה זמרי.** שהן רשעים ומנקשים שכר כפנחס אומרים לברות לכבדן כפנחס. ואיכא דמפרש לה לענין גיעותא: **מתני' הרי היא כבל המנחות.** שנטמאו עד אלא קדשה בכלי: **ותפדה.** ותלא לחולין ומהמעות יקנה אחרת: **ותשרף.** שקדשה הגוף ואינה יולאה עוד לחולין: וכל

ועד כמה עד ארבעים שנין איני והא [ח]רבה אורי בשוין: ומכות פרושין וכו': [ט]ת"ר שבעה פרושין הן פרוש שיכמי פרוש נקפי פרוש קיזאי פרוש מדוכיא פרוש מה חובתי ואעשנה פרוש מאהבה פרוש מיראה פרוש שיכמי זה העושה מעשה שכם פרוש נקפי זה המנקיף את רגליו פרוש קיזאי א"ר נחמן בר יצחק זה המקיז דם לבתלים פרוש מדוכיא אמר רבה בר שילא דמשפע כי מדוכיא פרוש מה חובתי ואעשנה הא מעליותא היא אלא דאמר מה חובתי תו ואעשנה פרוש מאהבה פרוש מיראה אמרו ליה אביי ורבא לתנא לא תיתני פרוש מאהבה פרוש מיראה [כ]דאמר רב יהודה אמר רב [א]לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפי' שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה אמר רב נחמן בר יצחק דמטמרא מטמרא ודמגליא מגליא בי דינא רבה ליתפרע מהני דחפו גונדי אמר לה ינאי מלכא לדביתיה אל תתיראי מן הפרושין ולא ממי שאינן פרושין אלא מן הצבועין שדומין לפרושין שמעשיהן כמעשה זמרי ומבקשין שכר כפנחס: **מתני'** [ב]ר"ש אומר אין זכות תולה במים המרים ואם אתה אומר הזכות תולה במים המארדין [ג]מדהה אתה את המים בפני כל הנשים השותות ומוציא אתה שם רע על הטהורות ששתו שאומרים טמאות הן אלא שתלתה להן זכות [ד]רבי אומר הזכות תולה במים המארדין ואינה יולדת ואינה משבחת [ה]אלא מתנוונה והולכת לסוף היא מתה באותה מיתה [ו]נטמאת מנחתה עד שלא קדשה בכלי הרי היא ככל המנחות ותפדה [ז]ואם משקדשה בכלי הרי היא ככל המנחות ותשרף [ח]ואלו שמנחותיהן נשרפות

האומרת

עין משפט נר מצוה

ל א מיי' פ"ג מהל' ת"ת הלכה ה ופי"י מהל' תשובה הלכה ה סמג עשין יב טושי"ע י"ד סימן רמו סעיף כ:

לא ב מיי' פ"ג מהל' סוטה הלכה כ:

לב ג ד ה מיי' שם פ"ד הלכה יד:

מוסף רש"י

עד ארבעין שנין. משגלה (ע"ז יח:). **והא רבה אורי.** בע"ז שם: והא רבה אורי, וכל ימיו לא היו אלא ארבעים שנה בפ"ק דר"ה (דש"י שם). **בשוין.** התם בשין, בשאין בעיר. **בשנין.** בשאין גדול ממנו (שם). **הרי היא ככל המנחות.** שנטמאו עד שלא קדשו בכלי, **ותפדה.** ויביא בדמיה לת המנחה (ר"ש"ל ג). **ואלו שמנחותיהן נשרפות.** מנחות קנאות שלה עשירים הפיפה קמה שעורים בגרפות לחטה על בית הדשן, שאין לפויות ליקרב אלא לבדות ונלקח לחולין (לעיל ד:).

תוספות שאנין

בשוין אם שוה לגדול שבעיר בחכמה מותר לו להורות אע"ג דאינו בר מ' שנה או שאין בעיר זקן הימנו ל"ה. מעשה שכם שמלו שלא לשום שמים אף זה עושה מעשיו להנאתו כדי שיכבדוהו בני אדם ולא לשום שמים ל"ה: המנקף את רגליו מהלך בשפלות עקב בצד גודל ואינו מניף רגליו מן הארץ ומתוך כך מנקף אצבעותיו באבנים. דמשמע כי מדוכיא בוכנא שהיא עשויה כמקבת וראשו כפוף: פרוש מה חובתי ואעשנה. למדיני מה לעשות ואעשה. פרוש מאהבה פרוש מיראה וקשה דמשמע דלא הוי למעליותא. ולקמן בפ"פ כשם משמע דהוי מעליותא דאמר הנהו הרי תלמידי דהוי יתבי קמיה דרבא חד אמר אקרין בחלמי ושמחנו בך אוהבי שמך וחד אמר אקרין בחלמי מה רב טובך אשר צפנת ליראיך. אמר להו רבא תרוייכו רבנן אתן אלא מר מאהבה ומר מיראה אלמא משמע דמעליותא הוא. וצ"ל דתרי ענני מאהבה ומיראה הוי והכא ה"פ פרוש מאהבת שכר שמתחרט אם לא תתמלא תאותו ופרוש מיראה כאדם שירא מרבו ודוגא לכבודו שלא יקפיד עליו אבל פרוש מאהבת יוצרו באשר צוהו ה' אלהיו וסוף השכר לבא וכן מיראת

מסורת הש"ס

ט) [בע"ז יט: איתא רבא ע"ש פרש"י]. **כ)** סנהדרין קה: ספחים נ: ערכין מח: לקמן מז. סוריות י: נזיר כג.: **ג)** לעיל ו. כ:. **ד)** פי' מתחיל נוטו, **ה)** [לעיל ו.], **ו)** שם:. **ז)** [לעיל ו.], **ח)** בפ"י נוקפ: עלי, **ט)** [ופי' תוספות ברכות ח. ד"ה הבועטה וכו' ומה שנ"ש נגדון], **י)** [שייך לדף שלח:"ז], **כ)** [לקמן כח.],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה פרוש וכו' שכר המצות. ע"ג עין ס"פ כסם דף לא:

גליון הש"ם

גמ' תי' שבעה פרושים הן. עיין בירושלמי פ"ט דברכות עלה דמתני' מיי אדם לנכון על הרעה:

תוס' שאנין (המשך)

יוצרו הוי מעליותא ביותר עוד יש פרוש מאהבה ומיראה דהוי מעליא כגון נותן צדקה בשביל שיחיו בניו ובנותיו ואינו מתחרט כשלא באו תאותו והיינו פרוש מאהבה ופרוש מיראת עונשין שלא יהיו בניו ובנותיו וג"כ הוי מעליותא כיון שאינו מתחרט ופירושא דהכא מאהבה ומיראה מיירי כשמתחרטין אם לא המלא תאותן דהשתא הוי תרתי גונא דמאהבה ומיראה למעליותא זה למעלה מזה כדפי' והשלישי דהכא אינו טוב אבל מכל מקום יעסוק כו'. והא דאמר בירושלמי פירושא פרוש מאהבה כאברהם פרוש מיראה כאיוב צ"ל דחולק על תלמוד שלנו אך ק' מההיא דאמר בפ' החולץ מפני מה גרים מענוים בזמן הזה ר' יוסי אומר לפי שאינן עושין מאהבת המקום אלא מיראת עונשין ולא היו חוששין לעשות אם לא דורגאים מן העונשין כי ביותר קשה להם להכנס בעול המצות

(ב) ולפי' הוי גרועותא כיון דאין מקבלין עליהן עול מלכות שמים מאהבה ועל ידי יסורין באין עליהן. לעולם יעסוק אדם בתורה שלא לשמה פי' כדפי' בפ' מקום שנהגו: א"ל ינאי מלכא לדביתהו אל תתיראי מן הפרושין פ"ה שהיתה אשתו יראה מן הפרושין **(ג)** שלא יגמלו עליך רעה ולא לבניך שלא חטאו להם ולא ממי שאינן פרושין לפי שהן אוהבי אלא מן הצבועין כלומר שאין מראיתם כתולדותם אלא צבועין מבחוץ ואית דפרשי לענין

(ד) תוס' ד"ל ד"ל דמ"מ הוי נדעיעתא.

(ה) ופ"ל שלא תתיקלי מהם שלא יגמלוך רעה.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com